

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

สุวารี ทวนวิเศษกุล¹, ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์^{1*}, ศิริประภา โทจันทร์²,
สิรินันท์ เหล็กพรหม² และอรรคฤทธิ วงษ์ตาชีพ²

¹ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

*wikornmatid@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาสหสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และทักษะกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยและมีภูมิลำเนาในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 887 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 350 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67-1.00 และค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .71 -.90 เก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2564 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน Chi-Square Test และ Spearman Rank Correlation Coefficient

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความรู้ถูกต้องเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง มากที่สุด (Mean = 12.42 S.D. = 1.87) ทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด (Mean = 6.02 S.D. = 1.94) และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด (Mean = 12.06 S.D. = 2.81) นอกจากนี้ยังพบว่า อาชีพ ($\chi^2 = 37.87, p < .01$) และความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย ($\chi^2 = 47.59, p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .58, p < .01$)

การนำผลการวิจัยไปใช้โดยควรสร้างทัศนคติในการควบคุมและป้องกันโรคสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อไป

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการป้องกันตนเอง

Knowledge, attitude and behavior in protective behaviors from COVID-19 infection among the elderly People Living in Tha Mafai Wan, Kaeng Khro, Chaiyaphum

Suwaree Tuanwisetkul¹, Pankarin Hoyrat^{1*}, Siraprapha Tohkan², Sirinan Lekprom² and Akkarit Wongtacheep²

¹ Lecturer, Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University

² Bachelors of Nursing student, Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University

*wikornmatid@gmail.com

Abstract

This study was correlational descriptive research. The objectives of the study were to explore knowledge, attitudes, and protective behaviors toward the Corona Virus disease 2019 (COVID-19), and examine the relationship between personal factors, knowledge, and attitudes about the COVID-19 and the protective behaviors from COVID-19 infection among older adults. A total of 887 native habitat community-dwelling older adults at Tha Ma Fai Wan Sub-district, Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province were selected using stratified random sampling method. Thus, the sample in this study were 350. The content validity of the questionnaire was between .67-1.00 and its reliability was between .71 -.90. Data were collected from July - to September 2021. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, inferential statistics, Chi-Square Test, and Spearman Rank Correlation Coefficient.

The results showed that older adults had a highest level of knowledge toward COVID-19 (Mean = 12.42; S.D. = 1.87), perceived a highest level of attitudes with COVID-19 (Mean = 6.02; S.D. = 1.94), and protective behaviors toward the COVID-19 was at good level (Mean = 12.06; S.D. = 2.81). Also, it was found that occupation ($\chi^2 = 37.87, p < .01$) and satisfaction on adequacy of income and expenditure ($\chi^2 = 47.59, p < .01$) were correlated to protective behaviors toward the COVID-19 with a statistical significance. Moreover, attitudes with COVID-19 had a positively correlated with the protective behaviors toward the COVID-19 with statistically significant ($r_s = .58, p < .01$)

The recommendation from the findings is that healthcare providers should enhance positive attitude attitude on disease control and prevention among older adults to gain understanding in how to protect themselves against amidst COVID-19 pandemic.

Keyword: COVID-19 virus, Elderly, knowledge, attitudes, behaviors in self-defense

1. บทนำ

กลุ่มโรคติดต่อระหว่างประเทศ กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข [1] เผยว่าองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) กล่าวถึงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่เรียกว่า SARS-CoV-2 องค์การอนามัยโลก การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) ได้เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลกสร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของประชากร และเมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่ (pandemic) ซึ่งเป็นการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563

จากข้อมูลกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข [2] มีสถิติผู้ติดเชื้อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 พบว่าประชากรทั่วโลก มีผู้ติดเชื้อ 185,363,558 คน จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 430,841 คน ผู้เสียชีวิต 4,008,791 คน จำนวนผู้เสียชีวิตเพิ่ม 8,196 คน รักษาหาย 169,708,495 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุดอันดับหนึ่ง สหรัฐอเมริกา 34,622,69 คน ตามด้วย อินเดีย 30,662,896 คน บราซิล 18,855,015 คน ฝรั่งเศส 5,790,584 คน รัสเซีย 5,658,672 คน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ [3] กล่าวว่าสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เปิดเผยผลการศึกษากลุ่มคนที่มีความเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หนึ่งในนั้นคือ ผู้สูงอายุ และจากผลการวิจัยอัตราการติดเชื้อและความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งจากองค์การอนามัยโลก ประเทศจีน และอิตาลี พบว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อรุนแรงและเสียชีวิต

จากการรายงานสถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ [4] พบว่าผู้ติดเชื้อรายใหม่ในอำเภอแก้งคร้อ บางรายมีความเชื่อมโยงกับแคมป์คนงานก่อสร้างที่ตีกรัฐสภาแห่งใหม่ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ด้วย เนื่องจากมีชาวจังหวัดชัยภูมิไปเป็นแรงงานในกรุงเทพฯ จำนวนมาก ทอยยเดินทางกลับเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิต่อเนื่องและเสี่ยงที่จะนำโรคเข้ามาด้วยในอำเภอแก้งคร้อ มีผู้ป่วยสะสม 791 คน รักษาหายแล้ว 514 คน เสียชีวิตสะสม 5 ราย สถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้ติดเชื้อรายใหม่ในตำบลท่ามะไฟหวาน บางรายมีความเชื่อมโยงกับแคมป์คนงานก่อสร้าง และมาจากพื้นที่เสี่ยงจากจังหวัดกรุงเทพฯและสมุทรสาคร มีผู้ติดเชื้อ 2 ราย

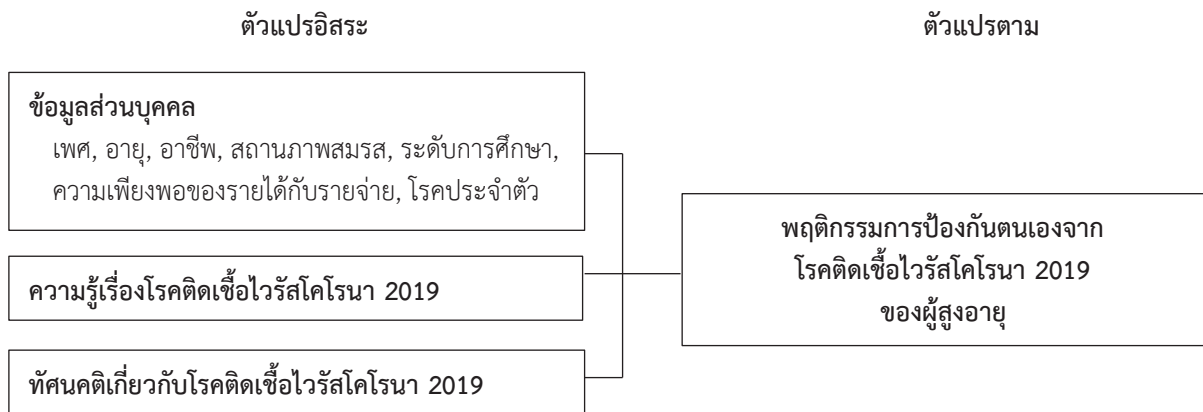
จากการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นปัญหาที่มีการระบาดไปทั่วโลก และยังมีแนวโน้มการระบาดที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งมีผู้เสียชีวิต จากการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น เกิดผลกระทบทั้งทางด้านระบบสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม เกิดภาวะเครียดของประชาชน โดยเฉพาะของผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ติดเชื้อไวรัส ในผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเพื่อเป็นแนวทางป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในผู้สูงอายุในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย โรคประจำตัว) ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดแบบจำลอง KAP โดยตัวแปรที่นำมาศึกษาประกอบด้วยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาสหสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุอาศัยและมีภูมิลำเนาในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งกระจ่างจังหวัดชัยภูมิ มีประชากรทั้งหมด 887 คน [5]

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างน้อย 1 ปี กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรการหาค่าเฉลี่ยประชากร ของ Bernard [6] ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 294 คนและป้องกันการสูญเสียระหว่างเก็บข้อมูลจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 รวมขนาดตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 350 คน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยสุ่มชั้นภูมิในระดับหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม พัฒนาโดยผู้วิจัยและคณะซึ่งเครื่องมือทั้งหมดพัฒนามาจาก ญัฐวรรณ [7] มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย โรคประจำตัว เป็นคำถามเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 39 ข้อ ได้แก่

1) ด้านความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 15 ข้อ คำตอบเป็นแบบเลือกตอบซึ่งสามารถเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ถ้าตอบถูก ให้ 1 คะแนน และ ถ้าตอบผิด ให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ของ Bloom [8] ดังนี้ มีความรู้ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับสูง (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป), ระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60 – 79) และระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60)

2) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 9 ข้อ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ หากตอบเห็นด้วย ให้ 1 คะแนน และไม่เห็นด้วยให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ของ Bloom [8] ดังนี้ มีทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อโควิด-19 อยู่ในระดับดี (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป), ระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60 – 79) และระดับไม่ดี (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60)

3) ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ หากตอบเห็นด้วย ให้ 1 คะแนน และไม่เห็นด้วยให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ของ Bloom [8] ดังนี้

พฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อยู่ในระดับดี (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป), ระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60 - 79) และระดับไม่ดี (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60)

3.4 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) เป็นการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยการผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบข้อคำถามให้เครื่องมือมีความสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67 - 1.00 และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นทำการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ KR-20 ของ Kuder-Richardson วิเคราะห์ด้านความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .71, .76, และ .90 ตามลำดับ ตามเกณฑ์ของ Develiis [9]

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำและเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2564

3.5.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ช่วยวิจัยมาจากแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดชัยภูมิ และได้ติดต่อติดต่อประสานงานกับ อสม. เพื่อมาเป็นผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูลโดยมีการให้ความรู้ และทำความเข้าใจ โดยประชุมผ่านระบบออนไลน์

3.5.2 ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมทั้งแนวทางในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามโดยใช้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อ่านแบบสอบถามและให้ผู้สูงอายุตอบ

3.5.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ในส่วนประธาน อสม. เพื่อให้ประสานงานในกลุ่ม อสม. ในครัวเรือนที่รับผิดชอบ โดยระยะเวลาในการทำแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ ถ้าเลยระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามถามซ้ำ

3.5.4 หลังจากทำแบบสอบถามเสร็จให้แกนนำของกลุ่ม อสม.แต่ละหมู่บ้าน ส่งเอกสารใส่ซองเอกสารกลับมาที่ผู้วิจัย

3.5.5 ภายหลังส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดย ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้อธิบายวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการให้ข้อมูล โดยจะไม่เสียผลประโยชน์หรือได้รับผลกระทบใดๆ การเข้าร่วมโครงการวิจัย เป็นไปด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ผู้ร่วมวิจัยจะได้อ่านเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัยก่อนที่จะลงนามตกลงใจร่วมการวิจัยนี้ในฐานะเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้หากผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกไม่สะดวกใจที่จะให้ข้อมูล สามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลา ข้อมูลจากงานวิจัยจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นการรายงานผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวมและจะดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รัศมี ไม่มีการอ้างอิงถึงชื่อของผู้ให้ข้อมูลหรือข้อมูลส่วนตัวใดๆ ลงในเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ก่อนได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 วิเคราะห์ข้อมูลความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.7.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยสถิติเชิงอนุมาน Chi-Square Test และ Spearman Rank Correlation Coefficient

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.4 อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 62 นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ร้อยละ 98.9 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 65.7 จบการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 92 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 75.7 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 49.1 ความพอเพียงของรายได้กับรายจ่ายพบว่ามีพอใช้แต่ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 48.9 และมีโรคประจำตัว ร้อยละ 38.4

4.2 ระดับของความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ถูกต้องเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง มากที่สุด ร้อยละ 76.6 (Mean = 12.42 S.D. = 1.87) มีทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด ร้อยละ 54.0 (Mean = 6.02 S.D. = 1.94) และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด ร้อยละ 59.4 (Mean = 12.06 S.D. = 2.81) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (n = 350)

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
ระดับสูง	268	76.6
ระดับปานกลาง	73	20.8
ระดับต่ำ	9	2.6
คะแนนเต็ม 15 Mean = 12.42 S.D. = 1.87 Min = 7 Max = 15		
ทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
ระดับดี	189	54.0
ระดับปานกลาง	83	23.7
ระดับต่ำ	78	22.3
คะแนนเต็ม 9 Mean = 6.02 S.D. = 1.94 Min = 0 Max = 9		
พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
ระดับดี	208	59.4
ระดับปานกลาง	98	28.0
ระดับต่ำ	44	12.6
คะแนนเต็ม 15 Mean = 12.06 S.D. = 2.81 Min = 5 Max = 15		

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย อาชีพ ($\chi^2 = 37.87, p < .01$) และความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย ($\chi^2 = 47.59, p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ด้วยการทดสอบไคสแควร์ (n = 350)

คุณลักษณะประชากร	พฤติกรรมป้องกันตนเองจาก โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ			χ^2	p-value
	พฤติกรรม ระดับดี	พฤติกรรม ระดับปานกลาง	พฤติกรรม ระดับไม่ดี		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เพศ					
ชาย	104 (29.7%)	45 (12.9%)	21 (6.0%)	0.45	0.79
หญิง	104 (29.7%)	53 (15.1%)	23 (6.6%)		
อายุ					
60-69ปี	120 (34.3%)	63 (18.0%)	34 (9.7%)	8.52	0.16
70-79ปี	60 (17.1%)	28 (8.0%)	9 (2.6%)		
80-89ปี	25 (7.1%)	7 (2.0%)	1 (0.3%)		
90-99ปี	3 (0.9%)	7 (2.0%)	1 (0.3%)		
อาชีพ					
เกษตรกร	135 (38.6%)	89 (25.4%)	41 (11.7%)	37.87	0.00
ข้าราชการ/พนักงานภาครัฐ	1 (0.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)		
รับจ้างทั่วไป	30 (8.6%)	2 (0.6%)	0 (0.0%)		
ธุรกิจส่วนตัว เช่น ค้าขาย	13 (3.7%)	4 (1.1%)	0 (0.0%)		
อื่นๆ	29 (8.3%)	3 (0.9%)	3 (0.9%)		
สถานภาพสมรส					
โสด	15 (4.3%)	10 (2.9%)	4 (1.1%)	2.90	0.57
สมรส	144 (41.1%)	59 (16.9%)	27 (7.7%)		
อื่นๆ (หม้าย/หย่า/แยก)	49 (4.0%)	29 (8.3%)	13 (3.7%)		
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	193 (55.1%)	98 (25.4%)	40 (11.4%)	8.84	0.71
มัธยมต้น	3 (0.9%)	4 (1.1%)	2 (0.6%)		
มัธยมปลาย	1 (0.3%)	1 (0.3%)	1 (0.3%)		
ปริญญาตรี	2 (0.6%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)		
สูงกว่าปริญญาตรี	1 (0.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)		
ไม่ได้ศึกษา	1 (0.3%)	2 (0.6%)	0 (0.0%)		
อื่นๆ	7 (2.0%)	2 (0.6%)	1 (0.3%)		
ความพอเพียงของรายได้กับ					
รายจ่าย					
พอใช้ มีเหลือเก็บ	77 (22.0%)	16 (4.6%)	6 (1.7%)	47.59	0.00
พอใช้ แต่ไม่เหลือเก็บ	85 (24.3%)	69 (19.7%)	17 (4.9%)		
ไม่พอใช้ มีหนี้สิน	41 (11.7%)	9 (2.6%)	20 (5.7%)		
ไม่พอใช้ ไม่มีหนี้สิน	5 (1.4%)	4 (1.1%)	1 (0.3%)		
โรคประจำตัว					
ไม่มีโรคประจำตัว	122 (34.9%)	50 (17.1%)	34 (9.7%)	5.34	0.06
มีโรคประจำตัว	86 (24.6%)	38 (10.9%)	10 (2.9%)		

นอกจากนี้ยังพบว่า ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .58, P < .01$) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ ด้วยการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน ($n = 350$)

ตัวแปร	พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุ	
	r_s	p-value
ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	.05	.35
ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	.58	.00

5. การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้สูงอายุมีความรู้ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง มากที่สุด (Mean = 12.42 S.D. = 1.87) มีทักษะคิดเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด (Mean = 6.02 S.D. = 1.94) และมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดี มากที่สุด (Mean = 12.06 S.D. = 2.81) อาจเป็นเพราะได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆภายในชุมชนจาก อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมถึงข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ จึงทำให้ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรณ [7] ศึกษาความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ของประชาชนในเขตอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 อยู่ในระดับมาก ($M=9.44, SD=1.34$) มีทักษะคิดที่ดีเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ($M=1.97, SD=.19$) และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 อยู่ในระดับดี ($M=1.27, SD=.45$) เช่นกัน

อาชีพ ($\chi^2 = 37.87, p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพทำให้เกิดรายได้ ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นและเหลือพอใช้กลุ่มตัวอย่างอาจนำไปซื้อหน้ากากอนามัยสวมใส่ ซ็องเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ อันเป็นการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ตามหลัก DMHTT การประกาศของกระทรวงสาธารณสุข อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ อภิชาติ และคณะ [10] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา พบว่า อาชีพ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย ($\chi^2 = 47.59, p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ารายได้ที่ได้เมื่อเหลือจากรายจ่ายจะนำไปใช้ในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 เช่น การซื้อหน้ากากอนามัยสวมใส่ ซ็องเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษ และคณะ [11] ศึกษาวิถีชีวิตใหม่ในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตใหม่ของประชาชนในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

ทั้งนี้พบว่าในส่วนของเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา โรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิง ซึ่งอายุ 60 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ทั้งที่มีโรคประจำตัวหรือไม่ต่างก็เป็นวัยที่มีความเสื่อมของร่างกาย เช่น ตา หู ระบบการจดจำเสื่อมลง การเข้าถึงข้อมูลโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจยังไม่เพียงพอ และต้องปฏิบัติวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) ซึ่งไม่คุ้นเคย เช่น ต้องใส่หน้ากากอนามัยทำให้หายใจไม่เต็มอ้อมจึงมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลดลง และขมเคียดกับสถานภาพสมรส เช่น คู่สามี ภรรยา อาจไม่ได้กระตุ้นกันในการป้องกันโรคดังกล่าวจึงเป็นผลให้ปัจจัยข้างต้นไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ทัศนคติเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .58, p < .01$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้สูงอายุได้รับข้อมูลข่าวสารจากศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) จากสื่อโทรทัศน์ที่มีการรายงานอัตราป่วย อัตราตายด้วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงได้รับข่าวสารในชุมชนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. ผู้นำชุมชน ทำให้มีการปรับทัศนคติไปในทางป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรัณชนก และคณะ [12] ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .79, p < .001$) แต่พบว่าความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้สูงอายุไม่ได้นำความรู้เรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาใช้ดูแลป้องกันตนเองแต่หากเป็นทัศนคติมุ่งมองต่อโรคมามากกว่าที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตน

6. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อาชีพ และความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุเช่นกัน จึงควรเน้นย้ำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพเพื่อการสร้างรายได้ ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย และสร้างทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตเพื่อป้องกันตนเองจากการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำไปสู่ผลการปฏิบัติการใช้ชีวิตในระยะเวลา

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยกึ่งทดลองเพื่อต่อยอดการประยุกต์ใช้ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการให้สุขศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งกระจอ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อรณรงค์ให้ความรู้และป้องกันโรคให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] กลุ่มโรคติดต่อระหว่างประเทศ กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. (5-7, 10-11). 14 มกราคม 2564
- [2] กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา วันที่ 7 กรกฎาคม 2564. สืบค้น 20 สิงหาคม 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no563-190764.pdf>
- [3] สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. รายงานศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการวิจัยและวิชาการ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565, จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/index.php/article/>
- [4] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. (2564). สถานการณ์ COVID-19 จังหวัดชัยภูมิ. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2564, จาก shorturl.asia/6DMsJ
- [5] ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2564). จำนวนประชากรตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งกระจอ จังหวัดชัยภูมิ. สืบค้น 4 กันยายน 2564, จาก <https://rb.gy/qqv04j>
- [6] Bernard, R. (2000). *Fundamentals of biostatistics* (5th ed.). Duxbery: Thomson learning, 308.
- [7] ญัฐวรารณ คำแสน. (2564). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มถอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี, 4(1), 35-48.
- [8] Bloom, B.S. (1964). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals, Handbook II Affective Domain*. London: Longman.

- [9] DeVellis, R.F. (2012). *Scale Development: Theory and Applications*. Thousands Oak, CA: Sage Publications.
- [10] อภิชาติ อินทเจริญ, คันธมาพันธ์ กาญจนภูมิ, กัลยา ตันสกุล, และ สุวรรณ ปัตตะพัฒน์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน*, 3(2), 19-30.
- [11] จักรกฤษ เสงลา, มงคล รัชชะ, อนุ สุราข, สาโรจน์ นาคจู, และสุรเดช สำราญจิตต์, (2564) ศึกษาวิถีชีวิตใหม่ในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*. 24(2), 58-73.
- [12] ดรัณชนก พันธุ์สุมา และพงษ์สิทธิ์ บุญรักษา (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 36(5), 597-604.